

Sioufas & Associates
Law Firm

ΜΕΜΨΗ ΑΣΤΟΡΓΗΣ ΔΩΡΕΑΣ

ΜΕΜΨΗ ΑΣΤΟΡΓΗΣ ΔΩΡΕΑΣ

Είναι γνωστό ότι, ο Αστικός Κώδικας προβλέπει για ορισμένα πρόσωπα, συγγενείς αυτού που απεβίωσε, το δικαίωμα της νόμιμης μοίρας στην κληρονομία του. Τα πρόσωπα αυτά είναι οι κατιόντες, οι γονείς και ο σύζυγος του κληρονομούμενου. Πρόκειται για τους «in abstracto» αναγκαίους κληρονόμους, εκείνους, δηλαδή, που ορίζονται αφηρημένα στο νόμο ως μεριδούχοι, καθώς προκειμένου να βρεθούν οι «in concreto» μεριδούχοι, πρέπει να εξετάσει κανείς ποιοί θα καλούνταν στην εξ αδιαθέτου διαδοχή, βάσει της αρχής της διαδοχής των τάξεων. Για παράδειγμα, αν υπάρχουν κατιόντες του διαθέτη, οι γονείς του δε θα κληθούν ως αναγκαίοι κληρονόμοι, παρόλο που ο νόμος τους αναγνωρίζει το δικαίωμα στη νόμιμη μοίρα. Πρόκειται για έναν θεσμό, με τον οποίο, μολονότι τίθενται περιορισμοί στην ελευθερία διάθεσης της περιουσίας του κληρονομούμενου, επιδιώκεται η προστασία της οικογένειάς του.

Τι συμβαίνει, ωστόσο, όταν δωρεές, στις οποίες προέβη ο κληρονομούμενος, όσο ζούσε, έχουν ως αποτέλεσμα η περιουσία που απομένει κατά τον χρόνο του θανάτου του, να μην επαρκεί για την κάλυψη της νόμιμης μοίρας των μεριδούχων του; Ποιο μέσο προστασίας τους παρέχει ο νόμος;

Την απάντηση στα ανωτέρω ερωτήματα, μας τη δίδουν τα άρθρα 1835-1838 του Αστικού Κώδικα. Επειδή ακριβώς οι χαριστικές αυτές δικαιοπραξίες προσβάλλουν το δικαίωμα στη νόμιμη μοίρα των μεριδούχων του κληρονομούμενου, ο νόμος τους δίνει τη δυνατότητα να τις ανατρέψουν, εφόσον βέβαια πληρούνται οι απαραίτητες προϋποθέσεις. Ειδικότερα, ο νόμιμος μεριδούχος δύναται να ασκήσει την ειδική **αγωγή μέμψης άστοργης δωρεάς**, όταν:

1. Ο κληρονομούμενος προέβη σε χαριστική πράξη, η οποία υπολογίζεται για τον προσδιορισμό της νόμιμης μοίρας κατά το άρθρο 1831 ΑΚ. Πρόκειται για δωρεές προς μεριδούχους, ανεξάρτητα από το χρονικό διάστημα και τους λόγους για τους οποίους έγιναν, αν τις επέβαλαν, δηλαδή, λόγοι ευπρέπειας ή ιδιαίτερο ηθικό καθήκον. Επιπλέον, συμπεριλαμβάνεται και κάθε δωρεά σε μη μεριδούχο, η οποία έγινε τα τελευταία δέκα χρόνια πριν από τον θάνατο του κληρονομούμενου, εκτός αν την επέβαλαν λόγοι ευπρέπειας ή ιδιαίτερο ηθικό καθήκον.
2. Οι εν λόγω δωρεές είχαν ως αποτέλεσμα να μην επαρκεί η κληρονομαία περιουσία για την κάλυψη της νόμιμης μοίρας.

Σε περίπτωση που έχουν λάβει χώρα περισσότερες δωρεές, επιχειρείται πρώτα η ανατροπή της χρονικά μεταγενέστερης, ενώ έπονται οι χρονικά προγενέστερες. Η αγωγή ασκείται από τον μεριδούχο ή τους διαδόχους του μόνο κατά του δωρεοδόχου ή των κληρονόμων του, ώστε να ανατραπεί η δωρεά μόνο κατά το μέρος που λείπει από τη νόμιμη μοίρα. Η αγωγή αυτή παραγράφεται δύο χρόνια μετά το θάνατο του κληρονομούμενου. Τέλος, αν ο δωρεοδόχος είναι και μεριδούχος, η ανατροπή της δωρεάς χωρεί μόνο για ό,τι έλαβε επιπλέον της νόμιμης μοίρας που του αναλογεί.

Χριστίνα Ζήση

Δικηγόρος, Μ.Δ.Ε. Γενικού Αστικού Δικαίου